

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

Q. 2. An aliquando licet uti æquivocatione, vel restrictione mentali?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

Q. 2. An aliquando licet uti æquivocatione,
vel restrictione mentali?

Not. Æquivocatio hîc est vox, seu propositio varios habens sensus; quam proferens prævidet ab audiente accipiendam in alio sensu, quàm ipse intelligit. Duplex est; alia determinabilis exterius, & latè dicta, cujus scilicet sensus verus à proferente intellectus potest per se cognosci ex circumstantiis, aut indiciiis exterioribus: alia non determinabilis, & strictè dicta, cujus sensus à loquente intellectus non potest ullatenus deprehendi.

Restrictio mentalis est propositio, cujus verba exterius prolata falsum sensum, & contrarium menti loquentis exprimunt, si præcisè secundum se spectentur; sed conjuncta cum iis, quæ mente retinentur, faciunt sensum verum. Duplex est; una purè mentalis, & strictè dicta, cujus sensus à loquente intellectus non potest ex circumstantiis, aut indiciiis exterioribus deprehendi: ut si quærenti, an videris Petrum respondeas: *non vidisse* subintelligendo *in foro*, cum tamen videris domitux. Nam ex nullis circumstantiis colligi potest, te interrogari de visione in foro, aut de illa respondere. Altera non purè mentalis, cum verba exterius prolata adjunctas habent circumstantias externas, quibus ea, quæ mente retinentur, per se facile cognosci possunt: ita ut circumstantiæ ex usu apud prudentes recepto consignent, & verum sensum restrictionis

tionis sufficienter indicent; inter quas recensentur status Confessarii, Legati, Secretarii, obligatio secreti, &c.

Resp. I. Nunquam licet uti æquivocatione non determinabili exterius, nec restrictione purè mentali. Quia 1. sunt per se deceptivæ proximi, & contra naturalem institutionem, ac finem locutionis, & signorum ordinatorum ad exprimendos conceptus mentis. Ideoque sunt per se malæ, & inordinatæ. 2. Earum usus est perniciosus Reip. & societati humanæ; nam si licitus esset, tolleretur sermonum certitudo, nemo enim unquam certus esset de fide, & mente alterius, omnibusque dolis pateret aditus: & sic everteretur auctoritas testimonii humani, & fides humana, ideoque & commercium inter homines corrueret. 3. Sunt mendacium, & si juretur, fiet perjurium. Nam locutio totaliter sumpta est contra mentem, cum neque ex se, neque ex circumstantiis externis habeat vim significandi totam propositionem internam, aut partem illam in mente subintellectam; sed id solum significet, quod verba in suo sensu obvio præ se ferunt, quod quidem est contra mentem. Enimverò, ut ait de Lugo, veritas propositionis vocalis consistit in ejusdem propositionis secundum significationem externam vocibus impositam, conformitate cum mente loquentis. Deinde voces datæ sunt homini à natura ipsa, ut suos conceptus patefaciat, & ut iis non
utatur

utatur nisi juxta significationem semel impo-
 sitam. *Verba* (inquit S. August. Enchir. 22.)
Propterea sunt instituta, non per quæ se invicem
homines fallant; sed per quæ in alterius quisque
notitiam cogitationes suas perferat. Verbis igitur
uti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt,
peccatum est. 4. Innoç. XI. damnavit has pro-
pos. Sicut jacent. 26. Si quis vel solus, vel
coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte,
sive recreationis causâ, sive quocumque alio fine
juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, in-
telligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit,
vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis
aliud additum verum, revera non mentitur, nec
est perjurus. 27. Causa justa utendi his amphibo-
logiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad sa-
lutem corporis, honorem, res familiares tuendas,
vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veri-
tatis occultatio censeatur tunc expediens, & stu-
diosa.

Resp. II. Certum est non licere uti ulla æ-
 quivocatione etiam determinabili, neque re-
 strictione etiam non purè mentali. I. Ex in-
 tentione decipiendi proximum, seu ei falsam
 opinionem ingenerandi; quia hoc per se ma-
 lum est: nam (ut ait Layman) sicut veritas
 est mentis perfectio, ita falsitas omnis est de-
 honestatio, & dedecus ejusdem: alterius au-
 tem mentem ad Dei similitudinem conditam
 dedecorare velle intrinsecè malum est. *Verbis*
uti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, pec-
catum

catum est, ait S. August. sup. 2. Quoties interrogans habet jus inquirendi, & sciendi veritatem, ut Superior, Judex, &c. Nam huic juri respondet in interrogato obligatio clarè, & sine ambiguitate veritatem detegendi & juxta interrogantis mentem, respondendi. *Azor dicens esse communem omnium sententiam.*

5. Quando non adest gravis, & justa causa occultandi veritatem: quia bonum, & Lex societatis humanæ exigit, ut clarè, & juxta interrogantis mentem respondeamus, quamvis non habeat jus strictum rem illam cognoscendi saltem dum non adest gravis, & justa causa eam occultandi. Quæ Lex fundatur in ipsa natura hominis, in quantum est animal sociabile. *Quia homo est animal sociale, naturaliter unus homo debet alteri id, sine quo societas humana servari non posset. Non autem possent homines ad invicem convivere, nisi sibi invicem crederent tanquam sibi invicem veritatem manifestantibus. Et ideo virtus veritatis aliquo modo attendit rationem debiti.* ait S. Thom. 2. 2. q. 109. a. 3. ad 1.

Hinc quærenti, an liceat uti æquivocatione, vel restrictione mentali dici debet id non licere, ut constat ex propos. damnata cit. non solum quia æquivocatio, & restrictio simpliciter dictæ intelliguntur ordinariè de æquivocatione non determinabili exterius, & de restrictione purè mentali; sed etiam quia interrogatio est indefinita, ideòque universalis. At juxta communem sententiam, non licet in casibus

supra dictis uti restrictione etiam non purè mentali, nec æquivocatione etiam determinabili.

Itaque potest esse solum controversia in casu, ubi adest obligatio, vel alia gravis causa, occultandi veritatem ei, qui non habet jus exigendi ejus cognitionem, nec suppetit alia via eam occultandi, & intenditur solum occultatio veritatis, non autem deceptio proximi, quæ tantum permittitur.

Multi earum usum cum tali limitatione defendunt post S. Antonin. 2. p. tit. 10. cap. 1. §. 1. & S. Raymund. lib. 1. *Sumtit. de Mendac.* Quia, inquit, per eas non affirmatur falsum, sed verum, quamvis obscurius expressum, ita ut tamen veritas ex circumstantiis extrinsecis deprehendi possit, & sic non sunt per se deceptivæ, nam verba ut conjuncta signis, vel circumstantiis humano modo cognoscibilibus, sunt significativa totius propositionis mentalis. Neque repugnant societati seu commercio humano, cum potius ad illud sint necessariæ: nam alioqui nulla erit via licite servandi vitam proximi, & secretum graviter obligans, & eludendi importunitatem hominum curiosè inquirentium de iis, quæ ad illos non spectant, nec eos scire expedit, & quæ sine gravi damno injusto revelari nequeunt. Addunt adversarios suos eadem quoad rem admittere, sed mutato nomine appellare vel fictionem, vel figuram, vel præcisionem, vel
 usur.

usurpationem sensûs mystici, præcisivi, formalis; aut ita illas definire, ut videantur intelligere solum æquivocationem non determinabilem, & restrictionem purè mentalem, vel usurpatam cum intentione decipiendi proximum.

Sed alii cujusvis æquivocationis, & restrictionis usum absolutè, & indiscriminatim damnant. Quia 1. earum usus fuit incognitus Patribus & præsertim S. August. tanquam utilis ad vitandum mendacium, aut necessarius ad occultandam in necessitate veritatem. Nam S. Doctor lib. contra Mendac. cap. 18. proponit casum hominis gravi morbo periclitantis, cujus jam vires ferre non possint, si ei mortuus unicus, & charissimus filius nuntietur, quique à te sciente verè mortuum esse quærit, an vivat. Unum tantum ex his tribus. *Mortuus est, vivit, nescio*, Respondere potes inquit S. August. nam quidquid aliud dixeris, vel si tacueris nihil aliud credet æger, quàm filium mortuum esse. Sic casum S. Doctor resolvit: ex illis tribus duo sunt falsa nempe, *Vivit, & nescio*, nec dici possunt nisi mentiendo. Unde id unum salva veritate, cui, (non obstante quolibet incommodo inde per accidens secuturo,) adherere debes, respondere potes, *Mortuus est*. 2. Quia dicunt eas esse mendacia, & per se deceptivas proximi. 3. Quia, inquit, non est necessitas iis utendi; nam **C**edere sub secreto commissa interrogaris, re-

Spondere debes interrogationem illam illicitam esse, nec tibi licere quidquam ad eam respondere. Reus verò non legitime interrogatus respondere debet se nihil habere, quod dicat. Addunt non esse absurdum, quod in certis casibus nulla restet via licita occultandi veritatem, sicut nec se defendendi contra injustum aggressorem.

Not. Clerus Gallicanus an 1700. hanc propos. Patriarchæ, & Prophetæ, ipse Christus, nedum viri, & Justi, & Sancti equivocationibus, sive amphibologiis, & restrictionibus mentalibus usi sunt. damnavit ut scandalosam, & impiam.

TRA